

Nagy Barnabás

Az Észak-magyarországi régióban 2008 első félévében befejezett foglalkoztatáspolitikai támogatások hatékonyságának értékelése a monitoring vizsgálat eredményei alapján

Bevezetés

A Munkaerő-piaci Alap foglalkoztatási alaprésze decentralizált pénzeszközeinek felhasználásával működtetett foglalkoztatáspolitikai aktív eszközök hatékonyságát, eredményességét 1994 óta vizsgálja a munkaügyi szervezet, az e célra kifejlesztett monitoring rendszer segítségével. Tanulmányunkban az Észak-magyarországi Regionális Munkaügyi Központ illetékességi területünkhöz tartozó három megye, Borsod-Abaúj-Zemplén, Heves és Nógrád 27 munkaügyi kirendeltségének adatait dolgoztuk fel 2008. I. félévben befejezett programokra vonatkozóan.

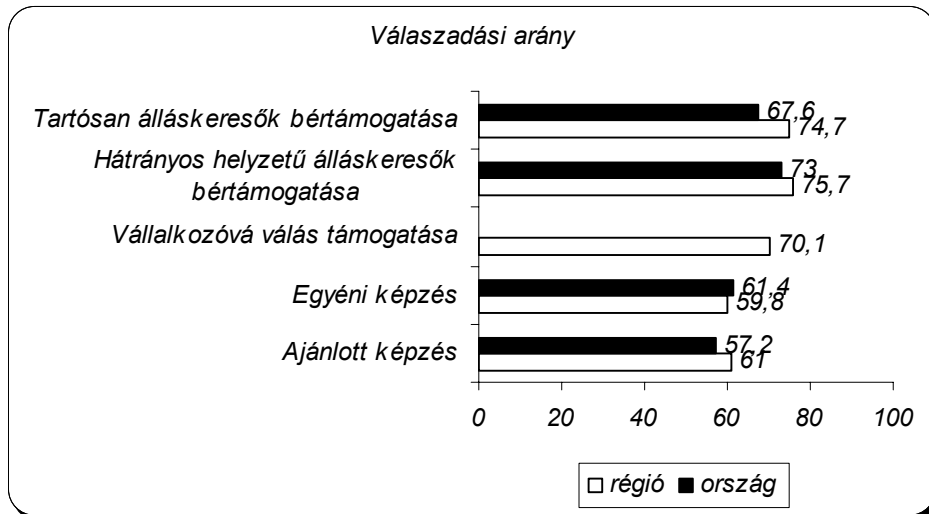
2007. évben jelentősen átalakult a decentralizált foglalkoztatási alapról működtetett ún. aktív foglalkoztatási eszközök összetétele és működési szabályai. A foglalkoztatás bővítését szolgáló bértámogatás területén következett be a legjelentősebb változás. A 2007-től működtetett új eszközbe (melynek keretében a „hátrányos helyzetű”, pl. legfeljebb általános iskolai végzettségű, vagy 50 évnél idősebb, 25 évnél fiatalabb, tartósan nyilvántartott, gyermekét egyedül nevelő, GYES-ről visszatért stb. álláskeresőt foglalkoztató munkáltató a munkabér és járulékainak legfeljebb 50%-át nyerhette el támogatásként 12 hónapra, továbbfoglalkoztatási kötelezettség nélkül) „beleolvadt” többek között három, a korábbi monitoring vizsgálatok tárgyát képező eszköz: a tartósan munkanélküliek bértámogatása, a pályakezdők munkatapasztalat szerzésének támogatása és a pályakezdők foglalkoztatási támogatása. A 2008. I. félévi vizsgálat a 2007-ben is működtetett háromféle munkaerő-piaci képzés (ajánlott képzés, elfogadott képzés, munkaviszonyban állók képzése), és a szintén új feltételekkel megítélhető vállalkozóvá válás támogatása, mellett a fentiekben említett „kifutó” eszközökre is kiterjedt.

A követővizsgálati adatlapot 3 hónappal a támogatás befejezését követően küldtük el az érintetteknek. A munkaviszonyban nem állók képzése és az álláskeresők vállalkozóvá válásának támogatása nyomon követésekor magukat a programban résztvevőket keressük meg levélben, a bértámogatás és a munkaviszonyban állók képzése vizsgálatok pedig a támogatásban részesített munkáltatókat. A közhasznú foglalkoztatás esetében nyilvántartási adatainkra támaszkodva tesszük megfigyeléseinket.

A 2008. I. félévben befejezett programokra vonatkozó követővizsgálat során összességében 4.110 kérdőívet juttattunk el az érintettekhez. A válaszadási arány minden eszközknél 55% fölötti volt, így ezeknek az adatlapoknak a feldolgozása, elemzése révén megbízható képet nyerhetünk az alkalmazott eszközök eredményességéről.

A visszaérkezett 2.895 kérdőív – a kiküldöttek 70,4%-a – információi, valamint a nyilvántartásban fellelhető adatok, adminisztratív rekordok alapján vizsgáljuk a 2008. I. félévben befejeződött programok résztvevőinek meghatározott ismérvek szerinti létszámösszetételét (nem, kor, iskolai végzettség), elhelyezkedési, illetve továbbfoglalkoztatási arányait, továbbá az ezekre a programokra fordított fajlagos költségeket.

A vizsgált időszakban 12.459 személy nyomon követése valósult meg, ez 2007. I. félévhez képest 980 fő, 8,5%-os növekményt mutat. Az új típusú bértámogatásba 2.275 fő lépett be 2007. I. félévben, és mindegyikük foglalkoztatását monitorozhattuk, mivel nincs továbbfoglalkoztatási kötelezettség előírva. Ezzel szemben a kifutó eszközök befejezett programjaiban részt vettek száma csak 1.510 fővel volt kevesebb (tartósan munkanélküliek bértámogatása -780 fő, pályakezdők munkatapasztalat szerzése -730 fő), mint a bázis időszakban.

I. ábra: Válaszadási arány

Forrás: ÉMRMK

A 2008. I. félévben befejezett ajánlott (csoportos) képzésbe részt vettek száma 461 fővel, 64%-kal meghaladja a bázist, köszönhetően a 2006 végén indult csekély számú tanfolyamnak. Ez a jelentős növekmény bőven ellensúlyozza az elfogadott (egyéni) képzés és a munkaviszony melletti képzés területén végbement, 108 illetve 35 fős csökkenést. A közhasznú foglalkoztatás 2008. I. félévi érintett létszáma 8.246 fő volt, 243 fővel, 2,9%-kal kevesebb, mint 2007. I. félévben. Az álláskeresők vállalkozóvá válásának támogatása 224 ügyfél esetében fejeződött be 2008. I. félévében, 140 fővel nagyobb létszámot érintve, mint 2007. I. félévben. Ez a növekmény annak köszönhető, hogy 2007 évben már nem volt a támogatás feltétele az ellátásban való részesülés, bármely legalább 3 hónapja nyilvántartott álláskeresőnek meg lehetett ítélni a minimálbérrel megegyező támogatást legfeljebb 6 hónapos időszakokra. A bázisidőszakban befejezett támogatások pedig 2006 évben a régi feltételek mellett indultak.

Az egyes támogatási eszközök eredményességének megítélésakor tekintettel kell lenni arra, hogy a munkaerő-piaci közeg a vizsgálat időszakában nagymértékben átalakult, a megjelenő pénzügyi válság az üzleti tervek, kilátások újragondolására készítette a munkaadókat, melynek következményei a humán erőforrások felhasználásában is jelentkeztek. A munkaerő-kereslet gyorsütemű csökkenésével kirendeltségeink is szembesültek, az előző év hasonló időszakához képest 2008. második felében átlagosan 13-14%-kal kevesebb támogatási igény nélküli, ún. „normál” állásra tudtak állásközvetítést végezni, a visszaesés az év utolsó két hónapjában 25, illetve 55%-ra gyorsult.

Munkaerő-piaci képzések

A decentralizált foglalkoztatási alaprészből támogatott képzések túlnyomó többségét a regisztrált álláskeresők támogatott képzése tette ki, az érintettek 99,4%-át ez a réteg alkotta, a munkaviszonyban állók részére nyújtott képzési támogatás mindössze 9 főt (0,6%) érintett. A képzésbe vontak 80,8%-át az ajánlott képzések résztvevői jelentették, 18,6%-át pedig az elfogadott képzések hallgatói adták. Az ajánlott képzések keretében szervezetünk által javasolt területeken nyílt lehetőség új képzettség megszerzésére, míg az elfogadott képzések esetében a résztvevők egyéni érdeklődésüknek megfelelő, a munkaügyi szervezet által jóváhagyott

tanfolyamok elvégzéséhez kaptak támogatást. Az általunk támogatott képzési formák legkisebb érintett létszámú típusa a munkaviszonyban állók képzése, ahol a nem megfelelő szaktudással rendelkező, valamint az egy éven belül előreláthatólag elbocsátásra kerülő dolgozók átképzését segítjük.

Az álláskeresők képzése

A központunk által végzett monitoring-vizsgálat alá vont körben 76 csoportos (azaz ajánlott), valamint 30 egyéni kezdeményezésű (azaz elfogadott) tanfolyam fejeződött be 2008. I. félévben. A vizsgált körbe tartozó 106 tanfolyamon összesen 1.454 fő kezdte meg tanulmányait, ami a 2007. I. félévben befejezett tanfolyamok 1.101 fős nyitó létszámához képest 32%-os növekedést jelent. A növekményt az ajánlott képzésekre beiskolázottak számának 461 fős emelkedése okozta, ezt részben ellensúlyozta az elfogadott képzésekben részt vettek 108 fős csökkenése.

Ajánlott képzés

A 2008. I. félévben az észak-magyarországi régióban befejeződött ajánlott képzések közül 51 db Borsod-Abaúj-Zemplén, 17 db Heves, 8 db pedig Nógrád megyében indult. A képzéseken 1.183 fő kezdte meg tanulmányait, 461 fővel többen, mint egy évvel azelőtt. A három megye 2 évvel korábban, 600 fővel több álláskeresőt, 1.782 főt követhetett nyomon a 2006 I. féléve során befejezett tanfolyamokról. A hosszabb távú mérséklődés oka, hogy szervezetünk képzései mellett egyre nagyobb szerepet töltek be az uniós forrásokból támogatott képzések, és az ÉRÁK által megvalósított képzések, melyekre ez a monitoring vizsgálat nem terjedt ki.

A tanfolyami hallgatók összetétele

Jellemzően a fiatalabb korosztályok kapcsolódnak be csoportos képzésekbe. A legnagyobb arányt a 20 és 24 év közötti korosztály képviseli (28%), majd monoton csökken az életkori csoportok súlya, az 55 év feletti korosztály részaránya már mindössze 1%-ot tesz ki. A legfiatalabb – 20 év alatti – álláskeresők az összes támogatott mintegy 10%-át reprezentálják.

A legmagasabb iskolai végzettség szerinti összetételt vizsgálva, az általános iskolai bizonyítvánnyal rendelkezők képviselik a legnagyobb súlyt (29%), ezután a következők a szakközépiskolai végzettségűek (24%), szintén nagy számban kerültek bevonásra a szakközépiskolai végzettségűek (részarányuk 21%). A gimnáziumi érettségüket követően ajánlott képzést megkezdők 14%-át, a felsőfokú végzettségűek viszont mindössze 6%-át tették ki az érintetteknek a vizsgált időszakban. A csoportos képzésekre beiskolázott hallgatók 65%-a már rendelkezett valamilyen szakképesítéssel a tanfolyamok megkezdése előtt.

A támogatott munkaerő-piaci képzések e formájában a régió mind a 27 körzetéből sikerült álláskeresőket képzésbe vonni, igaz a pásztori és a tokaji kirendeltségen nyilvántartott álláskeresők közül csak 1-1 fő, a rétsági és a pétervásárai álláskeresők közül pedig 2-2 fő tanult a vizsgált időszakban befejeződött csoportos képzéseken. A hallgatók 69%-a B.-A.-Z. megyéből érkezett, elsősorban Miskolcra és Kazincbarcikára (a résztvevők 22 és 14%-a), a Heves megyei körzetek valamelyikéből került ki minden ötödik álláskereső, és Nógrádból csupán minden kilencedik (11%).

Az ajánlott képzésből kikerülő elhelyezkedési mutatói

A támogatásból kilépő álláskeresők részére kiküldött kérdőíveket a megkérdezettek 61,0%-a juttatta vissza a munkaügyi szervezethez. A jelenlegi vizsgálat adatai szerint az ajánlott munkaerő-piaci képzésben részt vevők 40,4%-a tudott elhelyezkedni el a tanfolyam befejezését követő 3 hónapon belül. Az elhelyezkedési arány 6,4%-pontos elmaradást tükröz az országos átlaghoz viszonyítva, viszont az egy évvel korábbi régiós aránynál 8,7%-pontos magasabb.

Életkor szerint a 20-24 év közöttiek, és meglepő módon a 40-44 év közötti álláskeresők elhelyezkedési mutatói a legkedvezőbbek (45 illetve 43%), és érthetően a 20 év alattiak, valamint az 55 év felettieké a legalacsonyabb. (32 illetve 27%).

Az elhelyezkedési arányokat iskolázottság szerint vizsgálva, a legkedvezőbb elhelyezkedési arányról a korábban főiskolán végzett hallgatók és a szakközépiskolában érettségizettek számoltak be (58, illetve 49%). Rendkívül alacsony a legfeljebb 8 általános iskolai végzettségűek 28%-os elhelyezkedési rátája, és nagyon meglepő, hogy a kérdőívet kitöltő 6 egyetemi diplomával rendelkező közül senki sem talált munkát.

A tárgyidőszakban befejeződött 76 decentralizált foglalkoztatási alaprészből finanszírozott ajánlott képzési program közül a legjobb elhelyezkedési arányt egy Hatvanban lebonyolításra került 16 fős, logisztikai ügyintéző tanfolyam érte el, ahol a 10 válaszadó mindegyikének sikerült elhelyezkednie, és egy kivételével a tanfolyamon megszerzett ismereteket munkájuk során hasznosítani is tudták.

60%-ot meghaladó elhelyezkedési arányt produkált a szobafestő tanfolyam (Miskolc, 71%), az európai üzleti asszisztens képzés (Miskolc, 69,2%), két gépi forgácsoló képzés (Miskolc és Mezőkövesd, 65%), a személyügyi ügyintéző (Eger, 64%), az elektronikai műszerész tanfolyam (Salgótarján, 63%) és a húsipari szakmunkás képzés (Encs, 60%). 50%-ot meghaladó a válaszolók elhelyezkedési rátája az eljárás szerinti+minősített hegesztő, a kereskedő-vállalkozó, a szárazépítő tanfolyamokon, függetlenül a képzés helyétől.

A 40%-os régiós átlag körül szóródott a több körzetben is indított nehézgépkezelő (44%), kisépkezelő (40%) könnyűgépkezelő (33%) képzések rátája. Szintén átlagos munkába állási hányad jellemző a vendéglátás területére, a mezőkövesdi szakács képzés 44%-os, hevesi falusi vendéglátó 39%-os, a két helyszínen is lebonyolított vendéglátó-vállalkozó 40%-os arányt eredményezett. Személy- és vagyonőr képzés is két városban volt, a miskolci tanfolyam 38%-os, az ózdi 20%-os mutatót produkált, a két tanfolyam átlagosan 31%-ot ért el. Az ABC eladó és az utóbbi időszakban igen népszerűvé vált masszőr tanfolyamok elhelyezkedési rátáinak súlyozott átlaga 30, illetve 35%. A kiegészítő jellegű, szakmát nem adó, de az elhelyezkedési esélyt növelő 7 modulós ECDL illetve angol és német nyelvi tanfolyamokat elvégzők 36 illetve 30 és 31%-a létesített munkaviszonyt 3 hónapon belül. Mind a számítástechnikai, mind a nyelvi képzést tekintve a kedvezőbb munkaerő-piaci helyzetű egri körzetben magasabb az elhelyezkedési arány.

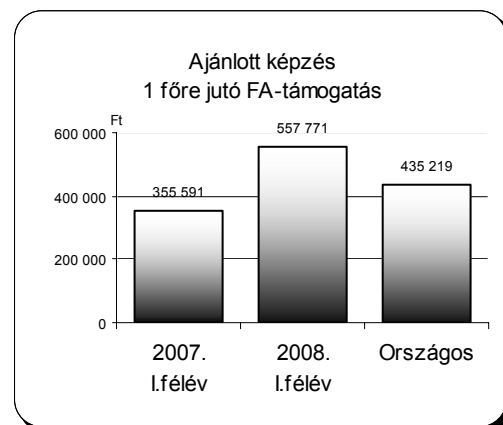
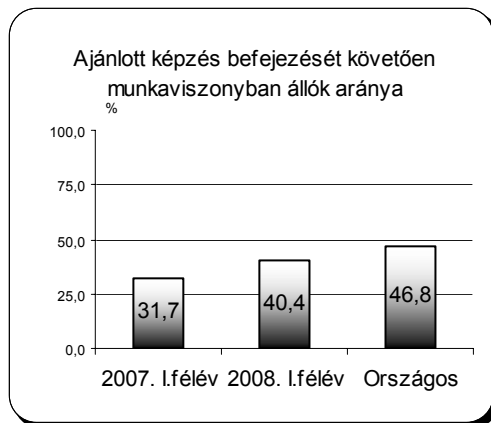
Ezekkel ellentétben az egri parkgondozó tanfolyam 12, a tiszaujvárosi 'C kat. tehergépkocsi-vezető 9, az egri kőműves 7, a salgótarjáni gyógynövényismerő 5 és a gyöngyösi motorfűrész-kezelő kurzus 3 választ adó hallgatója arról számolt be, hogy a tanfolyami végzését követő 3 hónap alatt egyiküknek sem sikerült még elhelyezkednie. Nagyon alacsony az építőipari szakmákban tartott képzések eredményessége, a két burkoló tanfolyam 11%-os, a három kőműves 21%-os átlagos elhelyezkedési aránnyal szerénykedik. A tevékenységre jellemző szezonális és/vagy a kialakulóban lévő recesszió mellett a „fekete munka” ágazati elterjedtsége is közre játszhat az alacsony szintű mutató kialakulásában, s hasonló okokat lehetnek a parkgondozó tanfolyamok 26%-os, a fakitermelő tanfolyam 14%-os mutatójának hátterében is. A salgótarjáni pénzügyi-számviteli ügyintéző képzés 20%-os rátáját viszont már inkább a munkaerő-piaci kereslet elégtelensége eredményezhette.

A visszajelző adatlap „H” kérdéséről „Ha nem sikerült elhelyezkednie, mi ennek az oka?” nem készült gépi feldolgozás, de a kérdőívek átnézése során azt tapasztaltuk, a válaszolók a hét lehetőség közül legtöbbször a „nem talált üres álláshelyet” jelölték be, ezt követi a gyakorisági rangsorban az „egyéb ok miatt”, majd az „alacsony bért ígérték”. Szerencsére az egyéb okot az esetek döntő többségében nevesítették ügyfeleink. A leggyakrabban a gyakorlat hiányára hivatkoznak a tanfolyamokat frissen elvégzett jelentkezők elutasításakor. Több válaszoló is felhívta a figyelmet arra a csapdára, hogy a gyakorlatot pont a munkahelyen tudná megszerezni.

Ha nem tudja gyakorolni a tanultakat, előbb vagy utóbb elfelejti. A gyakorlati órák számának növelése a tanfolyamokon emiatt is gyakran elhangzó igény.

Sokan úgy érzik, hogy jó alapot nyújtott a képzés, de az elhelyezkedéshez újabb speciális képesítést nyújtó tanfolyam elvégzése lenne szükséges (pl. eljárás szerinti hegesztőnek minősített hegesztő, tehergépkocsi vezetőnek TIR vagy ADR képesítés, falusi vendéglátónak szakács). Az 50 éven felüli kor, az etnikai megkülönböztetés is gyakorta szerepel az egyéb okok között. A vidéki (megyeközponttól, városoktól messze fekvő) lakhely szintén jelentős hátrány, a munkáltatók többsége nem hajlandó útiköltség térítésre.

A választ adó és elhelyezkedett hallgatók 82,8%-a a megszerzett ismereteit hasznosítja munkája során (azaz a tanfolyamokon végzők 33,4%-a), mely arány 3,0%-ponttal magasabb, mint a bázisidőszakban, és az országos átlagot is 1,7%-ponttal meghaladja.

2. ábra: Az ajánlott képzést követően munkaviszonyban állók aránya és 1 az főre jutó FA-támogatás

Forrás: ÉMRMK

Az ajánlott képzések költségei

Az Észak-magyarországi Regionális Munkaügyi Központ 659,8 millió forintot fordított 2008. I. félévben befejeződött, ajánlott munkaerő-piaci képzésre. Az 1 főre jutó támogatás 557.771 Ft volt, ami 66,2%-kal több, mint az egy évvel ezelőtti összeg és 28,2%-kal magasabb az országosnál. A növekedés egyik oka a képzési profil változása, amely ugyan az 1 fő 1 képzési órájára jutó tanfolyami díj 11 %-os csökkenését (381 Ft-ról 340 Ft-ra) vonta maga után, a tanfolyamok átlagos hossza azonban 33%-kal 502 órától 666 órára nőtt. A két hatás eredőjeként az 1 főre jutó tanfolyami díj 28%-kal, 191 ezer Ft-ról 226 ezer Ft-ra emelkedett. A kurzusok száma 42-ről, 76-ra nőtt a bázishoz képest. Megnőtt az ipari szakmák (gépi forgácsoló, műszerész, hentes, pék) aránya. Ezeknek a szakmáknak viszonylag magas az elhelyezkedési rátája. A képzési struktúra ilyen átalakulása végül hatékonynak bizonyult, az 1 fő munkaviszonyban álló válaszadóra jutó tanfolyami költség összege a 2008. I. félévben befejeződött tanfolyamokon 560 ezer Ft volt, 7%-kal, 43 ezer Ft-tal kevesebb, mint egy évvel korábban.

Az 1 főre jutó támogatás növekedésének másik oka a tanfolyamok résztvevői számára fizetett keresetpótló juttatás fajlagos összegének emelkedése. A 2007. január elsején életbe lépő törvényi szabályozás, – az intenzív tanfolyamok esetében – a keresetpótló juttatást a minimálbér

60%-áról 100%-ára emelte, s ugyanekkor a minimálbér is növekedett 62.500 Ft-ról 65.500 Ft-ra. A keresetpótló juttatás havi összegének 74,7%-os emelkedése jelentősen megnövelte az egy főre jutó költségeket. A 2007. I. félévben befejeződött tanfolyamok döntő többsége még 2006. évben a régi szabályozás szerint zajlott. A megemelkedett fajlagos keresetpótló juttatás és a jelentősen hosszabb tanfolyamokon hosszabb ideig folyósított összeg együttesen azt eredményezte, hogy az egy főre jutó összeg a bázisidőszakhoz viszonyítva 29%-kal, 145 ezer Ft-ról 332 ezer Ft-ra emelkedett. A hallgatók számára kifizetett keresetpótló juttatás a vizsgált időszakban a már az összes képzési költség 59,4%-át tette ki, szemben a bázis időszak 43%-os részesedésével.

Elfogadott képzés

A vizsgált időszakban 30 olyan tanfolyam fejeződött be, melynek résztvevői között – egyéni kezdeményezésre, támogatással – régióinkban regisztrált álláskereső is jelen voltak. Ebből 13 Borsod-Abaúj-Zemplén megyében, 8 Heves megyében 8 Nógrád megyében és 1 Budapestten zajlott. A szóban forgó tanfolyamokon 271 fő kezdte meg tanulmányait, ebből 249 fő sikerrel végzett, és a 149 válaszadó 64,4%-a, 96 fő jelezte, hogy a követő vizsgálat időpontjában munkaviszonyban állt.

Az egyéni képzésbe vontak száma jelentősen, 108 fővel, 28,5%-kal visszaesett az egy évvél korábbi időszakhoz képest, ez ellentétes tendenciát mutat az ajánlott tanfolyamok résztvevőinek jelentős növekedésével.

A tanfolyami hallgatók összetétele

Az egyéni képzésbe résztvevők körében a legjellemzőbb korcsoport a 20-24 éves hallgatók köre (33,6%), rajtuk kívül még a 25-29 éves és a 30-34 éves korosztály képvisel 15 - 15%-os részarányt. Az összes hallgató 82%-a 40 év alatti.

Iskolázottságukat tekintve a hallgatók 31%-a szakközépiskolát vagy technikumot, 29%-a szakmunkásképzőt végzett. A beiskolázottak közel 64%-a már rendelkezett a tanfolyam megkezdése előtt valamilyen szakképesítéssel.

Nógrád és Heves megyéből minden kirendeltségről kerültek ki hallgatók, míg a 15 Borsod-Abaúj-Zemplén megyei körzetből csak 10-ből. Borsod, Heves és Nógrád megye részaránya a képzésbe vont álláskereső száma alapján 45% - 14% - 41%.

Az elfogadott képzésből kikerülők elhelyezkedési mutatói

A fenti képzéseken sikerrel teljesítő hallgatók (249 fő) közül 149 fő válaszolt a kiküldött kérdőívre. A végzettek 64,4%-a tudott a képzést követően elhelyezkedni, ez 11,9%-ponttal magasabb, mint az országos átlag, és 20,1%-ponttal haladja meg a 2007. I. félévi régiós arányt. Az ország régiói közül Észak-Magyarországon a legmagasabb az elhelyezkedettek aránya.

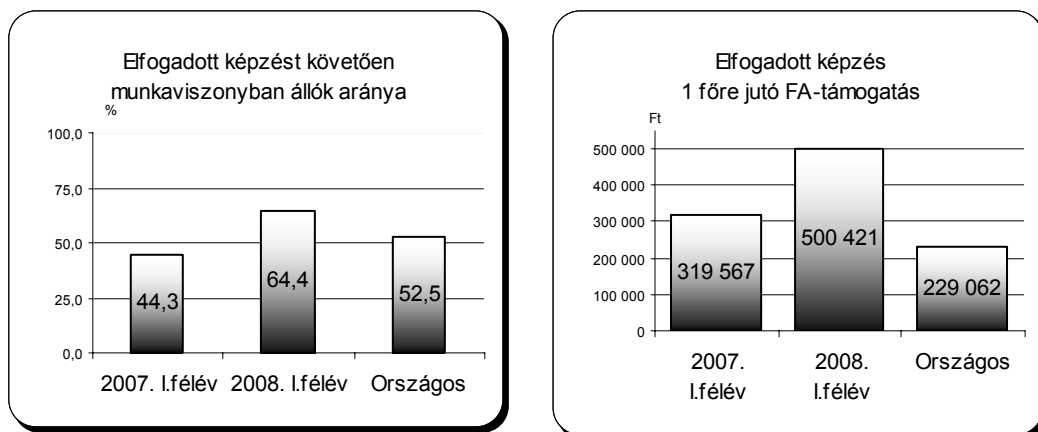
Iskolázottság szempontjából a főiskolai oklevéllel rendelkezők 75%-os elhelyezkedési mutatója a legmagasabb, de valamennyi kategória rátája meghaladja a 60%-ot. A 23 legfeljebb általános iskolai végzettségű ügyfél közül is 14 fő (61%) elhelyezkedett.

Az egyes szakmacsoportokat tekintve 100%-os elhelyezkedési arányt ért el a hevesi tűzoltó képzés (a 4 résztvevő közül 3 jelzett vissza), valamint a miskolci zöldség- és gyümölcsfeldolgozó tanfolyam (a 24 résztvevő közül 9 szolgáltatott információt). Volumenében jelentősebb volt a két tanfolyamon összesen 50 főt megmozgató kazincbarcikai vegyipari gyártó képzés, a kérdőívet visszaküldők 90%-a munkaviszonyt létesített. A Miskolcon lezajlott 3 autóbusz-vezetői tanfolyamon végzett álláskereső 88%-a elhelyezkedett.

A régiós átlag (64,4%) körüli arányt teljesítettek a salgótarjáni hegesztő képzések (63%), valamint a szintén a nógrádi megyeszékhelyen lezajlott szakács (63%) és logisztikai ügyintéző (60%) tanfolyam. Kis mértékben marad el az átlagtól az 5 helyszínen képzett tehergépkocsi-vezetők 55%-os elhelyezkedési rátája, a salgótarjáni személy- és vagonőr 57%-os, valamint a

mezőkövesdi betanított kovács tanfolyam 50%-os mutatója. Alacsony elhelyezkedési rátát a salgótarjáni gyermek- és ifjúsági felügyelő (30%), valamint az edelényi helyszínen lebonyolított számítástechnikai szoftverüzemeltető+kereskedelmi asszisztens képzés produkált, ahol 11 kérdőívet kitöltő ügyfél közül csak 3 (27%) talált munkát.

A választ adó és elhelyezkedett hallgatók 92,7%-a a megszerzett ismereteit hasznosítja munkája során (azaz a tanfolyamokon végzők 59,7%-a), mely 14,2%-ponttal magasabb, mint a bázisidőszakban, és az országos átlagot is 6,7%-ponttal meghaladja.

3. ábra: Az elfogadott képzést követően munkaviszonyban állók aránya és az 1 főre jutó FA-támogatás összege
Forrás: ÉMRMK

Az elfogadott képzések költségei

A követővizsgálatba bevont tanfolyamok összköltsége 135,6 millió forint volt, ennek közel felét 63,2 millió forintot fordítottunk tanfolyami díjra, a fennmaradó közel 72,4 millió forint pedig keresetpótló juttatás címén került kifizetésre.

Az egyénileg támogatott képzésben részt vevők fajlagos költségei alacsonyabbak, mint az ajánlott képzések esetében. Az 1 főre jutó támogatás 2008. I. félévben 500.421 Ft volt, amely mintegy 90%-a az ajánlott képzés hasonló értékének, annak ellenére, hogy az előző évhez képest 57%-os költségnövekedés tapasztalható. A költségnövekedés oka, hogy a hallgatók hosszabb tanfolyamokat választottak (az átlagos óraszám 509-ről 559-re nőtt), a képzési óradíj pedig még jelentősebben emelkedett (285 forintról 417 forintra). A két hatás együttesen az 1 főre jutó tanfolyami díj 61%-os, 145 ezer Ft-ról 233 ezer Ft-ra való növekedését eredményezte. Miután az ÉMRMK az intenzív, magas óraszámú, ipari képesítéseket (vegyianyag-gyártó, hegesztő, zöldségfeldolgozó) nyújtó tanfolyamokra való egyéni jelentkezéseket preferálta, amelyek kedvezőbb lehetőséget adnak az elhelyezkedésre, a keresetpótló juttatás megítélése is a támogatottak nagyobb hányada számára vált lehetővé.

A fentiek hatására a régiós fajlagos költség (500,4 ezer Ft/fő) több, mint kétszerese az országos átlagnak (229,1 ezer Ft/fő), holott az egy órára jutó tanfolyami díj csak 8%-kal haladja meg azt. A jelentős eltérés magyarázata a képzések hosszára vezethető vissza, amely régiókban 66%-kal magasabb az országos átlagnál, valamint az összes költségen belül – az intenzívebb tanfolyamoknak köszönhetően kialakult - nagyobb keresetpótló aránynak. Az összes támogatás 53%-át teszi ki régiókban a keresetpótló támogatás, ugyanez a hányad országosan csak 40%. A

kiemelkedően magas elhelyezkedési ráta hatására az 1 fő munkaviszonyban állóra jutó költségeink már kisebb mértékben haladják meg az országos átlagot, az 1 elhelyezkedettre jutó összes költség 83%-kal, az 1 elhelyezkedettre jutó tanfolyami költség pedig 48%-kal magasabb annál.

A vállalkozóvá válás támogatása

A vállalkozóvá válás támogatása eszköz az álláskereső önfoglalkoztatását, illetve már működő gazdasági társaságokba történő belépését hivatott elősegíteni. Támogatásunk csupán az álláskereső szűk köre számára jelent megoldást a munkanélküliség elleni küzdelemben, ennek legfőbb oka ügyfeleink tökeszegénysége és a vállalkozói ismeretek hiánya.

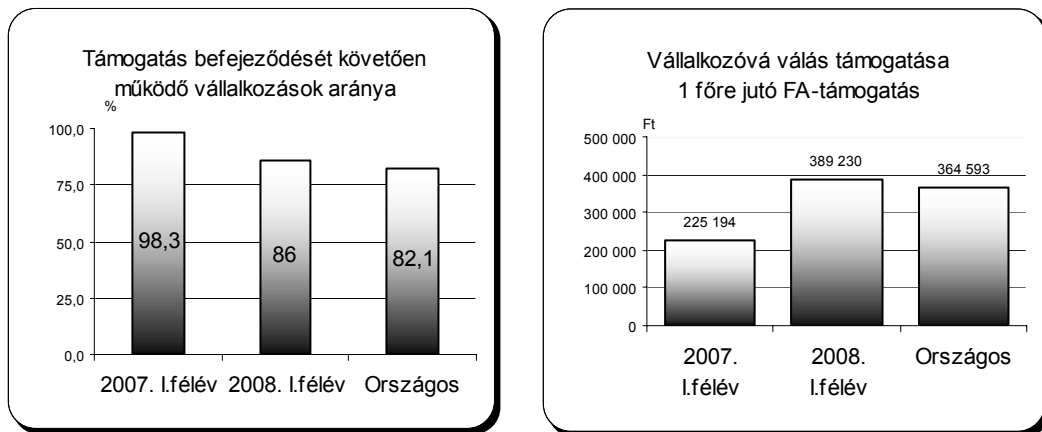
2008. I. félévben 224 fő támogatása fejeződött be. A 25-39 év közti három korcsoport adja a támogatottak 60%-át, de a 20 év alatti korcsoport kivételével minden generáció jelen van, még az 55 év felettiek között is akadt 4 vállalkozó. Iskolázottságukat tekintve legnagyobb arányban a szakmunkásképzőt, a szakközépiskolát, végzetek kerültek bevonásra. A vállalkozás profilját tekintve pedig a legtöbben a gazdasági-, és az egyéb szolgáltatások ágakban indítottak vállalkozást. A támogatottak 60%-a Borsod-Abaúj-Zemplén, 27%-a Heves megyéből került ki és csak 13%-a nógrádi. A miskolci kirendeltségről 44 fő, az egriről 36 fő vette igénybe a támogatást, a vállalkozóvá vált álláskereső több mint egyharmada ebből a két körzetből került ki.

A követővizsgálat időpontjában – három hónappal a támogatás megszűnését követően – a válaszadók 86%-a nyilatkozott úgy, hogy jelenleg is folytatja a megkezdett tevékenységet. A bázisidőszakhoz viszonyítva ugyan 12%-ponttal csökkent a mutató értéke, de a tavalyi 98%-os kimagasló arányt egy jóval szűkebb (a jelenleg vizsgált létszám 32%-a) vállalkozóvá vált réteg produkálta. Az országos átlagnál ugyanakkor 4%-ponttal magasabb régióinkban a követéskor működő vállalkozások aránya.

A kiküldött kérdőíveken két további témakörben is megkérdeztük a vállalkozók véleményét, melyek a támogatás megítélésére, valamint a vállalkozás jövőjére vonatkoztak. A visszaérkezett válaszok alapján megállapítható, hogy a válaszolók 48%-a tudta a támogatásnak köszönhetően korábban beindítani tevékenységét, 43%-uk pedig egyáltalán nem vállalkozott volna támogatás nélkül. Mindössze a választ adók 9%-a nyilatkozott úgy, hogy a támogatás nélkül is ugyanakkor vállalkozott volna. A válaszadók több mint egyharmada (39%) vállalkozása jövőjét bizonytalannak, csaknem fele (50,7%) szinten tarthatónak tartja, és mindössze minden hatodik (16%) támogatott véli úgy, hogy vállalkozása fejleszhető.

Az egy vállalkozásra vetített fajlagos támogatás 389.230 Ft-ot tett ki, alig marad el a maximálisan adható 393.000 Ft-os plafontól, mivel régióinkban a vállalkozóvá vált álláskeresők 97%-a a maximális ideig, 6 hónapig kapta minimálbérrel megegyező 65.500 FT/hó támogatást. A fajlagos költség 6,8%-kal haladja meg az országos átlagot. A 2007. I. félévben befejezett támogatások 1 főre jutó összegénél viszont jelentősen, 164 ezer Ft-tal, 73%-kal magasabb, mivel a 2006-ban vállalkozóvá vált álláskereső csak az ellátásukkal megegyező összegben részesülhettek, aminek átlaga sokkal kevesebb volt, mint a 2007 évi minimálbér.

4. ábra: A támogatás befejeződését követően működő vállalkozások aránya és az 1 főre jutó FA-támogatás összege

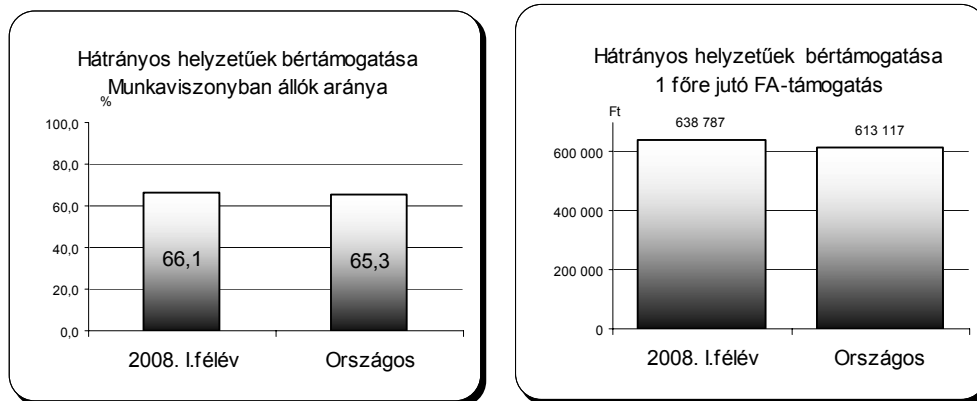
Forrás: ÉMRMK

A hátrányos helyzetű munkanélküliek foglalkoztatását ösztönző bértámogatás

A foglalkoztatási törvény 1991. évi megszületése óta létező, foglalkoztatás bővítését szolgáló bértámogatás területén következett be a legjelentősebb változás. 2007-től működtetett új típusú eszköz a „hátrányos helyzetű”, azaz legfeljebb általános iskolai végzettségű, vagy 50 évnél idősebb, vagy 25 évnél fiatalabb pályakezdő, vagy tartósan (a legutóbbi 16 hónapból legalább 12 hónapot, pályakezdő esetében 8 hónapból 6 hónapot nyilvántartott álláskereső státuszban töltött) nyilvántartott, vagy gyermekét egyedül nevelő, GYES-ről vagy szabadságvesztésről visszatért álláskereső foglalkoztatását kívánja elősegíteni. A munkáltató a munkabér és járulékainak legfeljebb 50%-át (megváltozott munkaképességű álláskereső alkalmazása esetén 60%-át) nyerheti el támogatásként legfeljebb 12 hónapra, továbbfoglalkoztatási kötelezettség nélkül. (Itt meg kell azonban jegyeznünk azt is, hogy az első év tapasztalatai alapján 2008-tól rugalmasabbá vált az eszköz alkalmazása annyiban, hogy az egy éves foglalkoztatási kötelezettség változatlan érvényesítése mellett a támogatott időszak 12 hónapnál akár rövidebb is lehet.)

2008. első félévében a támogatott foglalkoztatási időszak 2.275 fő esetében fejeződött be. Minden negyedik támogatással foglalkoztatott személy 25 éven aluli, és minden ötödik 50 éven felüli volt. Iskolázottság szerint a szakmunkásképzőt végzettek domináltak (32%), őket követték a legfeljebb általános iskolai végzettséggel (24%), majd a szakközépiskolai vagy technikai bizonyítvánnyal (19%) rendelkezők. A támogatottak 7%-ának volt diplomája. A támogatást megelőzően a regisztrációban eltöltött idő szerinti megoszlást vizsgálva a több mint két éve regisztrált álláskeresőik közül kerültek ki a legtöbben, a támogatottak 40%-a. A fél évnél rövidebb ideje a rendszerben lévő ügyfeleink adták a támogatással alkalmazottak 24%-át. A munkáltatók ágazati megoszlását tekintve a kereskedelem foglalkoztatta a hátrányos helyzetűek 24%-át, megelőzve az ipari ágazat 21%-os és az építőipar 14%-os hányadát. Észak-Magyarország részesedése az országosból 21,9%-ot tett ki, amely tükrözi a régió hátrányos helyzetét, a támogatottak létszáma csak Észak-Alföldön volt ennél némileg magasabb. A támogatással érintett létszám 66%-a Borsod megye, 18%-a Nógrád és 16%-a Heves megye kirendeltségein volt nyilvántartva. A miskolci kirendeltség hátrányos helyzetű álláskeresői közül 492 főnek fejeződött be támogatása, ez a régiós létszám 22%-a, több, mint a Nógrád vagy Heves megyéből ezen aktív foglalkoztatás politikai eszközebe bevontak száma.

A kérdőívet a támogatással foglalkoztatottak 75,7%-át, szám szerint 1.721 főt alkalmazó munkáltató küldte vissza. A támogatás befejezését követően három hónappal a válaszadó munkáltatók 1.137 főt, alkalmazottaik csaknem kétharmadát foglalkoztatták tovább. A nők esetében ez az arány 67,3%, míg a férfiak körében kicsit alacsonyabb, 64,6%. Életkor tekintetében a 40-44 éves korosztályban a legmagasabb a továbbfoglalkoztatási ráta (72%), de az 55 éven felülieket kivéve valamennyi korcsoportban meghaladja a 60%-ot. A legkiemelkedőbb a továbbfoglalkoztatási arány a felsőfokú képzettséggel rendelkezők és a szakközépiskolát, technikumot végzettek esetében (72-72%), de jóval átlag feletti arányban tudott munkaviszonyban maradni az egyik szakképzettség nélküli csoport, a gimnáziumi érettségivel rendelkezők köre is (69%). Az általános iskolai végzettségűek 58%-át az ennél is alacsonyabb iskolai végzettségűeknek pedig csak 29%-át foglalkoztatták tovább a támogatás lejárta után.

5. ábra: A hátrányos helyzetűek bértámogatása és az 1 főre jutó FA-támogatás összege

Forrás: ÉMRMK

A régió továbbfoglalkoztatási mutatója 0,8%-kal meghaladja az országos átlagot. Három hónappal a támogatás befejezését követően Heves megyében a hátrányos helyzetű egykori ügyfeleink 71%-át, Nógrád megyében 68%-át, Borsodban pedig 64%-át alkalmazták a támogatott munkáltatók. A régiós szinten legnagyobb tömeget támogatásba bevont Miskolci kirendeltség körzetében 67% volt a követéses vizsgálat idején munkaviszonyban lévők aránya.

A vizsgált időszakban érintett 2.275 fő foglalkoztatása kapcsán felmerült költség 1.453 millió Ft volt, az egy főre jutó decentralizált foglalkoztatási alaprész-támogatás pedig 638.787 Ft, az országos átlagnál 4,2%-kal magasabb. A munkaviszonyban állókra vetítve ez az összeg lényegesen nagyobb, 942.432 Ft.

A követővizsgálati adatlap címzettje ebben az esetben a munkáltató, akit a továbbfoglalkoztatással kapcsolatos kérdéseken felül megkérdeztünk a támogatás szerepének megítéléséről is, arról tehát, hogy

- támogatás nélkül is alkalmazták volna az álláskereső személyeket, vagy
- támogatás nélkül kevesebb személyt vettek volna fel, vagy
- támogatás nélkül későbbre halasztották volna a felvételt, vagy
- támogatás nélkül senkit sem vettek volna fel?

A támogatás keretében összesen 1.721 főt foglalkoztató válaszadó munkáltatók 258 főre (a támogatást befejezők 15,0%-a) vonatkozóan nyilatkoztak úgy, hogy támogatás nélkül is

alkalmazták volna. A támogatás révén foglalkoztatottak 10,4%-át alkalmazók nyilatkoztak úgy, hogy kevesebb személyt vettek volna fel. A támogatottak 40,4%-ának felvételét halasztották volna a munkáltatók, 34,2%-uk felvétele pedig egyáltalán nem valósult volna meg.

A tartósan munkanélküliek foglalkoztatását ösztönző bértámogatás

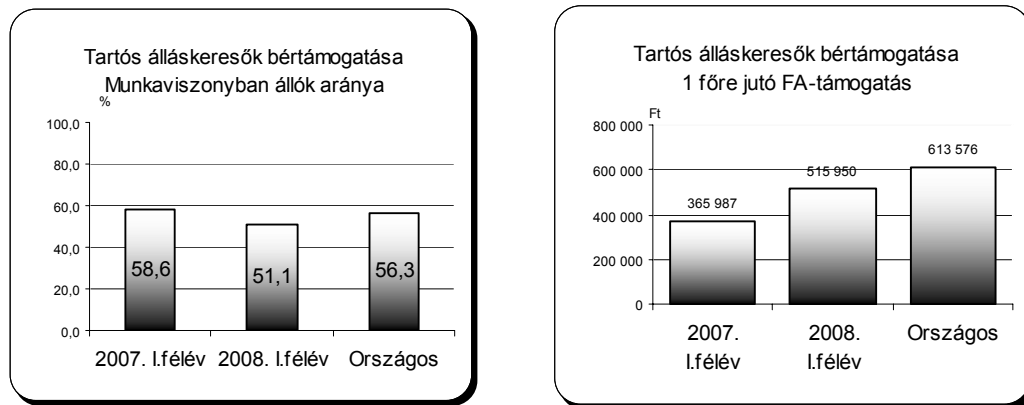
A 2006. év végéig működtetett bértámogatási eszköz érintett célcsoportjába azon álláskeresőket tartoztak, akik tartósan – fél évet meghaladóan – nem tudtak elhelyezkedni. Egyes hátrányos helyzetű csoportok – pályakezdők, 50 év feletti, legfeljebb 8 általánost végzetek – esetében 3 hónap regisztráció után is megítélhető volt a támogatás. Régióinkban a 2006. I. félévben a maximális 12 hónap időtartamú támogatás is gyakorlat volt. Ezek és a 2006. IV. negyedéven alkalmazott 8 hónap időtartamú támogatások +12 illetve +8 havi foglalkoztatási kötelezettségre járt le 2008. I. félévben.

A támogatási idő és a kötelezően előírt továbbfoglalkoztatás után mindössze 241 fő került ki foglalkoztatás-bővítő bértámogatásból 2008. I. féléve során. A érintettek száma egy év alatt 780 fővel, 76,4%-kal esett vissza, amely a kifutó eszközre országosan jellemző tendencia.

A továbbfoglalkoztatási kötelezettség lejártát követően három hónappal a válaszdó munkáltatók alkalmazottaik 51,1%-át tartották meg munkaviszonyban. A régió továbbfoglalkoztatási mutatója 5,2%-ponttal marad el az országostól és 7,5%-ponttal az egy évvel korábbtól. Életkor szerint vizsgálva elsősorban a két kiemelt célcsoport tagjaitól, a legfiatalabb és a legidősebb munkavállalóktól váltak meg a munkáltatók. A 25 évalattiak 57%-ának, az 50 év feletti 55%-ának szűnt meg a munkaviszonya 3 hónapon belül. A legkiemelkedőbb a továbbfoglalkoztatási arány a felsőfokú és a szakközéiskolai, technikumi végzettséggel rendelkező körében figyelhető meg, a kiemelten támogatandó legfeljebb általános iskolai végzettségű foglalkoztatottak kétharmada vesztette el a követő vizsgálat idejéig állását.

A vizsgált időszakban érintett 241 fő foglalkoztatása érdekében kifizetett támogatás 124,3 millió Ft volt, az egy főre jutó támogatás pedig 515.950 Ft. A munkaviszonyban állók alacsonyabb aránya miatt a rájuk vetített összeg ennél lényegesen magasabb, 981.783 Ft. Az foglalkoztatási alaprészből biztosított egy főre jutó támogatás 15,9%-kal alacsonyabb az országosnál, az előző évi összeghez képest viszont, 41%-os emelkedést mutat. Ennek okai a minimálbér emelkedése, és még inkább a támogatások időtartamának növekedése, aminek annak a következménye, hogy a 2006. I. félévben megítélt rövidebb, így alacsonyabb 1 főre vetített költségű támogatások utáni foglalkoztatási kötelezettség 2007. I. félévben járt le, a maximális 12 havi magas 1 főre jutó költségű támogatásoké pedig 2008. I. félévben.

A válaszdó munkáltatók 48%-a halasztotta volna a létszámbővítést, 31% esetében pedig egyáltalán nem jött volna létre a munkaviszony. A megkérdezettek 16%-a támogatás nélkül is alkalmazta volna a munkavállalót, a munkáltatók 5%-a viszont kevesebb álláskeresőt alkalmazott volna. Az előző eszköznél kifejlesztett módszerrel 18,5%-ra becsülhetjük a támogatás holtsúlyát.

6. ábra: Tartós álláskeresők bértámogatása és 1 az főre jutó FA-támogatás összege
 Forrás: ÉMRMK

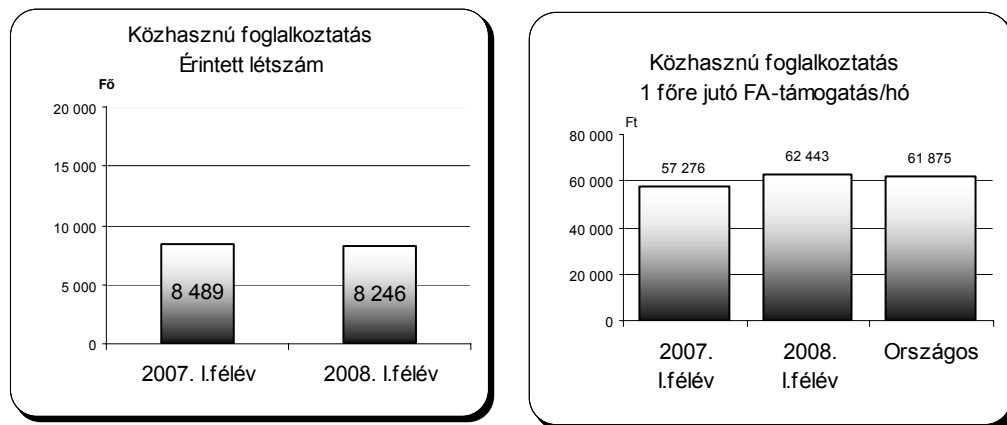
A közhasznú foglalkoztatás támogatása

A 2008. I. félévben a közhasznú foglalkoztatás támogatásának révén érintett létszám régióinkban 8.246 fő volt, ezen időszakban 4.060 fő átmeneti foglalkoztatása fejeződött be. A vizsgálat adatai szerint havonta átlagosan 3.203 fő támogatása valósult meg. A támogatással érintettek száma 2,9%-os csökkenést mutat 2007. I. félévhez viszonyítva. Az országban minden negyedik közhasznú foglalkoztatásból kikerülő ügyfél valamelyik észak-magyarországi kirendeltség nyilvántartásában szerepelt. A támogatással érintettek 73%-a Borsod-Abaúj-Zemplén megyei illetőségű, a fennmaradó rész közel azonos arányban oszlik meg a régió a két másik megyéje közt. Az életkor szerinti megoszlás 20 és 55 év között egyenletes. A 20-tól 54 évesig terjedő 7 korcsoport mindegyike 10-14%-os részaránnyal reprezentáltatta magát, de a legidősebbek (55 éven felüliek) is a támogatottak 8%-át tették ki.

Minden második közhasznú munkás legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezett csupán, a szakmunkásképzőt vagy szakiskolát végzetek aránya megközelítette a 30%-ot, a diplomásoké csekély, mindössze a 3%. A támogatásba vontak túlnyomó többsége (80%) kommunális jellegű tevékenységet végzett, 5%-uk az oktatásban dolgozott, 3%-uk pedig az egészségügyben és a szociális ellátás területén.

Mind az érintett létszámot, mind a pénzfelhasználást tekintve az aktív eszközökön belül ez a támogatási forma képviselte a legnagyobb részarányt. 2008 I. félévé során 1,2 milliárd Ft decentralizált foglalkoztatási alaprész- támogatás került felhasználásra., az egy főre jutó havi összeg 62.443 Ft volt, 568 Ft-tal, 0,9%-kal nagyobb az országos átlagnál, az egy évvel korábbi összegnél pedig 9,0%-kal magasabb.

A közhasznú foglalkoztatásból 2008. I. félévben kikerültek közül is csekély létszámmal, 27 fővel létesített munkáltatója támogatás nélkül munkaviszonyt, ami a támogatásból kilépőknek mindössze 6%-e. A támogatás legfőbb eredményének az tekinthető, hogy viszonylag alacsony ráfordítás mellett aránylag nagy számban teremt munkaalkalmat olyan álláskeresők részére, akik e nélkül várhatóan hosszabb ideig nem jutnának munkához.

7. ábra: Közhasznú foglalkoztatás érintett létszáma és az 1 főre jutó FA-támogatás havi összege
 Forrás: ÉMRMK

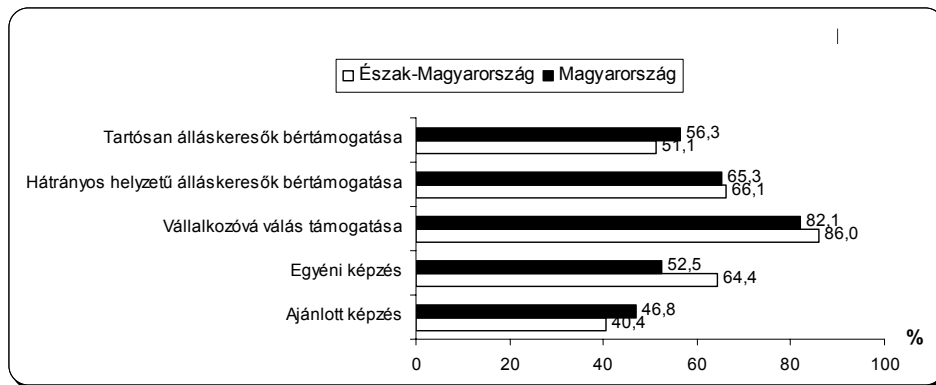
Összefoglalás

Az MPA foglalkoztatási alaprészének decentralizált forrásából működtetett támogatási eszközöket tekintve 2008 I. félév során 12.459 fő támogatása fejeződött be, a felhasznált decFA-támogatás összesen 4.188.199.860 forint volt. A vizsgált nyolc aktív eszköz közül jelentősen, 461 fővel nőtt a 2007. I. félévben befejeződött támogatásokhoz viszonyítva az ajánlott képzésben résztvevők száma, bőven ellensúlyozva az elfogadott képzés és a munkaviszony melletti képzés területén végbement, 108, illetve 35 fős csökkenést. A 2007. évtől alkalmazott új típusú bértámogatást befejezők kétszer olyan gyorsan kerülnek be a követő vizsgálatba, mint a kifutó régi típusú támogatások, mivel nincs továbbfoglalkoztatási kötelezettség.

Az álláskeresők jóval szélesebb rétege számára nyílt lehetőség a vállalkozóvá válási támogatás igénybe vételére, és a nyújtható támogatás fajlagos összege is jelentősen növekedett 2007. évben, így a 2008 I. félévben befejezett támogatások száma 140 fővel meghaladta a bázist. A közhasznú munkavégzésben résztvevők száma ugyan kis mértékben, 243 fővel csökkent, de a fenti folyamatok együttes hatására a 2008. I. félévben monitorozható létszám 980 fővel növekedett.

Az eszközműködtetés eredményességét jelző elhelyezkedési-továbbfoglalkoztatási mutatók a bázishoz – a 2007 I. félévben befejeződött támogatásokhoz - viszonyítva az ajánlott és az elfogadott képzés területén nagymértékben javultak, 8,7 illetve 20,1%-ponttal emelkedtek. A kifutó eszköz, a tartósan álláskeresők foglalkoztatását ösztönző bértámogatás továbbfoglalkoztatási rátája 7,5%-kal, a megfigyelt időszakban bővülő támogatási eszköz, a vállalkozóvá válási támogatás eredményessége - a működő vállalkozási hányada - pedig 12,3%-ponttal esett vissza.

Az eredményességi mutatók országos összehasonlításban is változatos képet mutatnak. Az ajánlott képzés befejezését követő 3 hónapon belül elhelyezkedők aránya a bázisidőszakhoz mért jelentős javulás ellenére 6,4%-ponttal még mindig elmarad az országos átlagtól. Az egyéni képzésből kikerültek elhelyezkedési rátája viszont 11,9%-ponttal magasabb az országos átlagnál (és a hét régió között is a legjobb).

8. ábra: Munkaviszonyban állók aránya a támogatás befejezése után 3 hónappal

Forrás: ÉMRMK

A vállalkozóvá válási támogatás révén elindított vállalkozások 86%-os továbbműködési hányada is közel 4%-ponttal kedvezőbb, mint az országos átlag. A nagy létszámot megmozgató hátrányos helyzetű álláskeresők foglalkoztatását ösztönző bértámogatás 66,1%-os továbbfoglalkoztatási rátája is magasabb egy árnyalattal az országos mutatónál. A nagyságrenddel kisebb támogatott kört felölelő régi típusú, még 2006-ban elkezdődött bértámogatások utolsó követéses vizsgálata szerény 51,1%-os rátája a szintén elég alacsony országos átlagtól is elmarad 5%-ponttal